

ÖĞRENCİLERE VERİLEN PLANLI EĞİTİMİN MENSTRUASYON HİJYEN DAVRANIŞLARINA ETKİSİ*

Duygu ARIKAN**

Gülbu TORTUMLUOĞLU***

Nurcan ÖZYAZICIOĞLU****

ÖZET

Bu araştırma, öğrencilere menstruasyon hijyen davranışlarına yönelik verilen planlı sağlık eğitiminin etkisini saptamak amacıyla tek gruplu ön test-son test yarı deneme modeli olarak yapılmıştır. Araştırmanın evrenini, Şükrü Paşa Lisesi 1, 2 ve 3. sınıflarda öğrenimine devam etmekte olan ve menstruasyonu deneyimleyen 186 kız öğrenci oluşturmuştur. Evrenden örneklem seçimine gidilmemiş, evrenin tamamı örnekleme dahil edilmiştir. Araştırma verileri, araştırmacılar tarafından hazırlanan soru formu ile toplanmıştır. Araştırma, gönüllü olan öğrenciler ile gerekli izinler alındıktan sonra yapılmıştır. Verilerin değerlendirilmesinde McNemar ve Chi-square testleri kullanılmıştır. Araştırma bulgularına göre, öğrencilerin menstruasyon döneminde banyo yapma oranı % 68.8, ekstradan banyo yapma oranı % 58.6, banyoyu ayakta duş şeklinde yapma oranı % 47.3, pamuklu iç çamaşır kullanma oranı % 28.5, hijyenik pet kullanma oranı % 91.4, menstruasyon materyalini 1-3 saat içinde değiştirenlerin oranı % 29.6, menstruasyon materyalini özel paketine sarıp atanların oranı % 71.0, elini menstruasyon materyalini hem değiştirmeden önce hem de sonra yıkayanların oranı % 68.3 menstruasyon döneminde koku giderici kullananların oranı % 78 ve genital bölgeyi önden arkaya temizleme oranı % 28.5 olarak saptanmıştır. Öğrencilerin eğitim sonrasında menstruasyon hijyen davranışları oranlarında olumlu yönde istatistiksel olarak anlamlı artış saptanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Öğrenci, menstrual hijyen davranışları, planlı eğitim

Duygu Arıkan, Gülbu Tortumluoğlu, Nurcan Özyazıcıoğlu: Öğrencilere Verilen Planlı Eğitimin Menstruasyon Hijyen Davranışlarına Etkisi

The Impact of Planned Education Given To The Students to The Menstruation Hygiene Behaviors

ABSTRACT

This study was carried out as single-grouped pre-test, post-test semi experiment model with the aim at determining the impact of planned health education given to the students oriented to menstruation hygiene behaviour. 186 girl students experiencing menstruation and attending to the first, second and third classes of Şükrü Paşa High School were included in the study content. The sampling was not chosen from the study content, but the whole subjects of the study were included in the study content. The data of the study were collected by means of the question survey prepared by researcher. The study was carried out by volunteer students after the required permissions had been taken. In the evaluation of the data, Mc-Nemar and Chi-square test were used. According to the findings of the study; it was found out that the ratio of those who have a bath during menstruation period was 68.9 % ; those having bath excessively was 58.6 %, the ratio of those having a bath as in the way shower standing was 47.3 % and the ratio of those who use of cotton underwater wear was 28.5 % and the ratio of those who use hygienic pad was 91.4 % ; The ratio of those who change the items of menstruation in one –three hours was 29.6 % the ratio of those who wrap the items of menstruation and then threw them was 71.0 % ; the ratio of those who wash their hands before and after changing items was 68.3 %; the ratio of those who use scent-remove during menstruation period was 78.0 %, and the ratio of those who clean genital region from the front towards the back was 28.5 %.

After the education of the students, there was statistically significant increase in positively between menstruation hygiene behaviors of the students.

Key Words: Student, menstrual hygienic behaviors planned education

1.GİRİŞ VE AMAÇ

Hormonal değişikliklerle birlikte üreme çağında menarş ile başlayıp menopoza kadar devam eden, endometrium tabakasının periyodik olarak dökülmesi ile dışarı atılan kanamaya menstruasyon denilmektedir (Taşkın 2003). Menstruasyon kadınlığın en önemli işlevlerinden birisi olup kadınları ilgilendiren cinsel sorunların başında yer almaktadır. Kadın hayatının yarısı menstruasyon süreci ve bu sürece yönelik fiziksel, davranışsal ve emosyonel değişikliklerle seyreden sorunlarla geçmektedir (Özsürekcigil 1989, Marvan et al. 2001). Menstruasyon sürecine yönelik tutum ve davranışlar toplumun kültürel yapısından olumlu veya olumsuz olarak etkilenmektedir. Bazı kültürlerde menstruasyon konusunun hala bir tabu olarak görülmesi, konuşulmaktan kaçınılması bu sorunların daha da büyümesine yol açmaktadır (Çil 1996, McMaster, Cormie, Pitts 1997, Başer 2000, Garg 2001). Erken yaşlarda başlatılacak olan kişisel hijyen alışkanlıkları ile menstruasyon dönemine özgü bu sıkıntılar azaltılarak kadının fiziksel ve psikolojik olarak daha sağlıklı olması sağlanabilir (Kulaksızoğlu 1995).

Menstruasyon hijyeni, fiziksel ve psikolojik açıdan sağlıklı olabilmek için dikkat edilmesi gereken temizlik kuralları ve alınması gereken bazı önlemleri içermektedir. Bu önlemlerin alınmaması halinde ergen önemli sağlık sorunlarıyla karşılaşabilir (Mott et al 1990, Arısan 1991). Menstruasyona yönelik doğru bilgi ve uygulamaların kazandırılması, sağlığı koruma ve sürdürmeye yönelik istendik davranışların geliştirilmesi, yanlışların düzeltilmesine yönelik yapılan sağlık eğitimi bu sorunların giderilmesinde önemlidir. Özellikle genç kızlara menstruasyon hijyeni ile ilgili olarak verilecek bilginin beceriye dönüşmesi, becerinin uygulamalarla olgunluğa erişmesi ile gerçek başarıya ulaşılabilir (Kulaksızoğlu 1995). Aksi takdirde genç kızların kendi kendilerine elde ettikleri bilgilerin yetersiz ve yanlış olması, sürdüreceği hatalı alışkanlık ve davranışların yeni nesillere aktarılmasına yol açacaktır (Çil 1996, Başer 2000, Garg 2001).

Menstruasyon dönemi özel bakım ve hijyen gerektiren bir dönemdir. Yapılan çalışmalarda Yorulmaz (2000) kadınların %26'sının, Şahintürk (1999) genç kızların % 40.5'inin menstruasyon döneminde banyo yapmadığını ve banyo yapmaktan

Duygu Arıkan, Gülbu Tortumluoğlu, Nurcan Özyazıcıoğlu: Öğrencilere Verilen Planlı Eğitimin Menstruasyon Hijyen Davranışlarına Etkisi

korktuğunu, Özsürekcigil (1989) genç kızların % 81.5'inin perine bakımı konusunda yanlış uygulama yaptığını, Rahman (1987) öğrencilerin %79'unun bu dönemde bedeninde kötü koku hissettiğini saptamışlardır.

Fizyolojik bir süreç olan menstruasyonda olabilecek komplikasyonların basit hijyen davranışları ile azaltılması ve önlenbilmesinde hemşirelere büyük sorumluluklar düşmektedir. Bu bağlamda bu araştırma genç kızlara olumlu menstrual hijyen davranışları kazandırmak amacıyla yapılmıştır.

Araştırmanın hipotezi:

Öğrencilere menstruasyon hijyen davranışlarına yönelik verilen planlı sağlık eğitimi, menstrual hijyen davranışlarını olumlu yönde değiştirir.

2.GEREÇ VE YÖNTEM

Araştırmanın Şekli

Bu araştırma, öğrencilere menstruasyon hijyen davranışlarına yönelik verilen planlı sağlık eğitiminin etkisini saptamak amacıyla tek gruplu ön test-son test yarı deneme modeli olarak yapılmıştır.

Araştırmanın Yapıldığı Yer ve Zaman

Araştırma Erzurum İl Merkezinde Ocak 2004-Temmuz 2004 tarihleri arasında yapılmıştır.

Araştırmanın Evreni ve Örneklem Seçimi

Araştırma evreni olarak seçilen okul Milli Eğitim Müdürlüğü tarafından belirlenmiştir. Araştırmanın evrenini, Şükrü Paşa Lisesi 1, 2 ve 3. sınıflarda öğrenimine devam etmekte olan ve menstruasyonu deneyimleyen 186 kız öğrenci oluşturmuştur. Evrenden örneklem seçimine gidilmemiş, bütün öğrenciler gönüllü olarak çalışma grubuna dahil olmuşlardır.

Araştırmanın Değişkenleri

Araştırmanın bağımlı değişkenlerini mestruasyona yönelik hijyen davranışları (banyo yapma, ekstra banyo yapma, banyo yapma biçimi, genital bölgeyi temizleme biçimi, menstrual dönemde kullanılan iç çamaşırın türü, menstrual dönemde kullandığı materyal, menstruasyon materyalinin değiştirilme süresi, kullanılmış

Duygu Arıkan, Gülbu Tortumluoğlu, Nurcan Özyazıcıoğlu: Öğrencilere Verilen Planlı Eğitimin Menstruasyon Hijyen Davranışlarına Etkisi

menstruasyon materyalinin yok edilme biçimi, materyal değişiminde el temizleme biçimi ve bu dönemde koku giderici kullanma durumu) oluşturmuştur.

Araştırmanın bağımsız değişkenini öğrencilere menstruasyon hijyen davranışlarına yönelik verilen sağlık eğitimi oluşturmuştur.

Araştırmanın ara değişkenlerini ise öğrencilerin sosyo-demografik özellikleri (öğrencilerin yaşları, aile tipleri, ailelerinin toplam aylık gelirleri ve yaşamlarının çoğunu geçirdikleri yerleşim birimleri, anne ve babalarının eğitim düzeyleri ve meslekleri) oluşturmuştur.

Veri Toplama Araçları

Araştırma verileri, araştırmacılar tarafından hazırlanan öğrencilerin sosyo-demografik özelliklerini ve menstruasyon hijyen davranışlarını belirlemeye yönelik 18 sorudan oluşan soru formu ile toplanmıştır.

Araştırma Verilerinin Toplanması

Araştırmacılar ön test soru formlarını uygulamadan önce Şükrüpaşa Lisesi'ne giderek Milli Eğitim Müdürlüğünden aldıkları izin belgelerini okul müdürüne vermiş ve sonrasında çalışmanın amacını, planlanan sağlık eğitimini müdür ve müdür yardımcılara açıklamışlar, okul idaresinin desteğini sağlamışlardır.

Araştırmacılar okul idaresi ile birlikte belirledikleri uygun ve öğrencinin öğrenim sürecini etkilemeyen bir günde, Şükrü Paşa Lisesine giderek ön test soru formlarını uygulamışlardır. Okulda bütün öğrencileri bir araya toplayacak uygun bir yer olmadığı için kız öğrenciler her grupta yaklaşık 40-50 öğrenci olmak üzere dört gruba ayrılmışlardır. Öncelikle araştırmacılar tarafından ön test soru formları öğrencilere dağıtılarak doldurmaları sağlanmıştır. İki araştırmacı farklı iki sınıfta ön test soru formlarını doldurup önceden planlanan konular doğrultusunda sağlık eğitim vermişlerdir. İki grup tamamlandıktan sonra eş zamanlı olarak diğer iki gruba gidilerek ön test soru formları doldurulmuş ve sağlık eğitim yapılmıştır. Ön test soru formları uygulanıp, sağlık eğitimi yapıldıktan 5 ay sonra tekrar okula gidilerek öğrencilere son test soru formları uygulanmış ve yapılan sağlık eğitiminin etkinliği değerlendirilmiştir.

Menstrual Hijyen Davranışlarına Yönelik Planlanan Sağlık Eğitimi

Duygu Arıkan, Gülbu Tortumluoğlu, Nurcan Özyazıcıoğlu: Öğrencilere Verilen Planlı Eğitimin Menstruasyon Hijyen Davranışlarına Etkisi

Sağlık eğitiminin amacı, öğrencilere sağlıklı menstrual hijyen davranışlarını kazandırmaktır. Bu amaca ulaşabilmek için araştırmacılar tarafından; öğrencilere menstruasyon döneminde banyo, materyalin seçimi ve temizliği, kullanılan materyalin değiştirme süresi, kirli materyalleri yok etme ve yeniden kullanıma hazır etme biçimini, el temizliğini, genital organların temizliğini nasıl yapacağı, iç çamaşır seçimi ve değişimi ve kötü kokularla nasıl baş edebileceği anlatılmıştır. Sağlık eğitimi toplam 40 dakika sürmüştür. Sağlık eğitiminde anlatma, soru-cevap ve tartışma yöntemleri kullanılmıştır. Sorular için öğrencilere 10-15 dakikalık ek süre verilmiştir.

Verilerin Analizi

Araştırma verilerinin istatistiksel analizi, araştırmacılar tarafından bilgisayar ortamında yapılmıştır. Verilerin değerlendirilmesinde McNemar ve Chi-square testleri kullanılmıştır.

Etik İlkeler

Araştırmaya başlamadan önce ilgili kurum ve kuruluşlardan gerekli izinler alınmıştır. Öğrencilerin düşüncelerini, uygulamalarını, davranışlarını rahatça konuşabilecekleri bir ortam oluşturulmuştur. Araştırma süresince öğrencilerin gizlilik duygusuna saygı gösterilmiş, düşüncelerinden ve yaptıkları yanlış uygulamalardan dolayı yargılanmamışlardır. Araştırmacılar öğrencilere araştırmanın amacını, takip edilecek süreci ve olası beklenen sonuçları açıklamış ve çalışmaya gönüllü katılımlarını sağlamışlardır. Menstruasyonu deneyimlemeyen 7 öğrencide (186 öğrencinin dışında) eğitim programına alınmış ancak örneklem özelliğine uymadığı için değerlendirmeye alınmamıştır.

Araştırmanın Sınırlılıkları ve Genellenebilirliği

Araştırma, evrenin geniş olması, ulaşım zorlukları, yeterli insan gücü, zaman ve ekonomi sağlanamadığı için Şükrü Paşa lisesi kız öğrencileri ve onlara verilen menstrual hijyen eğitimi ile sınırlıdır. Araştırma sonuçları Şükrü Paşa Lisesinde öğrenimine devam eden ve menstruasyonu deneyimleyen öğrencilere genellenebilir.

3.BULGULAR VE TARTIŞMA

Öğrencilere ait bulgular iki başlık altında incelenmiştir. Bunlar;

1. Sosyo-demografik bulgular
2. Menstrual Hijyen Davranışları
3. Menstrual hijyen davranışlarına ait ön-test ve son-test bulguları

1.Öğrencilerin Sosyo-Demografik Özelliklerine Ait Bulguları

Araştırma kapsamına alınan kız öğrencilerin yaş ortalaması $15.82 \pm .88$ olarak belirlenmiştir. Ailelerinin toplam aylık gelirlerinin 100 milyon ile 2 milyar arasında değiştiği ve ortalama aylık gelirin 500.0 ± 300.7 olduğu saptanmıştır. Kız öğrencilerin menarş yaşı 11 ile 15 yaş arasında değişmekte olup menarş yaş ortalaması 13.4 ± 1.0 olarak saptanmıştır.

Çalışma grubundaki öğrencilerin; % 44.6'sının (n=83) 16 yaşında, % 61.3'ünün (n=114) annesi ilkokul mezunu, % 32.8'inin (n=61) babası ilkokul mezunu, % 96.2'sinin (n=179) annesi ev hanımı, % 58.6'sının (n=71) babası işçi, % 83.9'unun (n=158) çekirdek aile yapısında olduğu ve % 93'ünün (n=173) yaşamının çoğunluğunu kentte geçirdiği belirlenmiştir (Tablo 1).

Duygu Arıkan, Gülbu Tortumluoğlu, Nurcan Özyazıcıoğlu: Öğrencilere Verilen Planlı Eğitimin Menstruasyon Hijyen Davranışlarına Etkisi

Tablo 1. Öğrencilerin Sosyo-Demografik Özelliklerine Göre Dağılımı

Özellikler (n=186)	Sayı	%
Yaş		
14	16	8.6
15	44	23.7
16	83	44.6
17	43	23.1
Annenin Eğitim Durumu		
Okur-yazar değil	34	18.3
Okur-yazar	21	11.3
İlkokul mezunu	114	61.3
Ortaokul Mezunu	10	5.4
Lise Mezunu	7	3.8
Babanın Eğitim Durumu		
Okur-yazar değil	8	4.3
İlkokul mezunu	61	32.8
Ortaokul Mezunu	47	25.3
Lise Mezunu	58	31.2
Üniversite	12	6.5
Yaşamının 2/3'sini Geçirdiği Yerleşim Birimi		
Köy	6	3.2
Kasaba	7	3.8
Kent	173	93.0
Annenin Mesleği		
Ev Hanımı	179	96.2
Diğer	7	3.8
Babanın Mesleği		
Serbest	71	38.2
Memur,	6	3.2
İşçi	109	58.6
Aile Tipi		
Çekirdek	158	83.9
Geniş	28	15.1
Parçalanmış	2	1.1

2. Menstrual Hijyen Davranışları

Öğrencilerin menstrual hijyene yönelik davranışları tablo 2’de gösterilmiştir. Öğrencilerin eğitim sonrasında menstruasyon döneminde banyo yapma oranı % 68.8, ekstradan banyo yapma oranı % 58.6 ve menstruasyon döneminde banyoyu ayakta duş şeklinde yapma oranı % 47.3 olarak saptanmıştır. Öğrencilerle Özsürekçigil’in (1989) Sivas’da yaptığı çalışmada % 44’ünün, Şahintürk’ün (1999) İstanbul’da yaptığı çalışmada % 40.5’inin menstruasyon döneminde banyo yapmadıkları, aynı çalışmada banyo yapanlar arasından % 36.3’ünün duş şeklinde banyo yaptıkları belirlenmiştir. Akkaş ve Türkistanlı’nın (1993) İzmir Bornova’da halk eğitimdeki öğrencilerle yaptıkları çalışmada % 74’ünün menstruasyon sırasında duş şeklinde banyo yaptıkları saptanmıştır. Yorulmaz’ın (2000) çalışmasında kadınların menstruasyon döneminde % 74’ünün banyo yaptığı belirlenmiştir. Çil’in (1996) çalışmasında kadınların % 64.6’sının menstruasyon döneminde banyo yapılabileceği görüşünde olduğu belirlenmiştir.

Bu çalışmada öğrencileri menstruasyon döneminde pamuklu iç çamaşır kullanma oranı % 28.5 olarak bulunmuştur. Özsürekçigil (1989) çalışmasında öğrencilerin % 51.2’sinin her zaman pamuklu iç çamaşır giydiğini belirlemiştir.

Bu çalışmada öğrencilerin hijyenik pet kullanma oranı % 91.4, menstruasyon materyalini 1-3 saat içinde değiştirenlerin oranı % 29.6 ve menstruasyon materyalini özel paketine sarıp atmaların oranı % 71 olarak saptanmıştır. Hijyenik pet kullanma oranları Karanisoğlu ve arkadaşlarının (1993) çalışmasında % 81.9, Akkaş ve Türkistanlı’nın (1993) çalışmalarında % 31.8, Özsürekçigil’in (1989) çalışmasında % 25.4, Şahintürk’ün (1999) çalışmasında % 99.6, Erdoğan ve arkadaşlarının (1991) çalışmasında % 26.42, Işık’ın (1989) çalışmasında % 88.6, Çil’in (1996) çalışmasında

Duygu Arıkan, Gülbu Tortumluoğlu, Nurcan Özyazıcıoğlu: Öğrencilere Verilen Planlı Eğitimin Menstruasyon Hijyen Davranışlarına Etkisi

% 68.8 olarak belirlenmiştir. Akkaş ve Türkistanlı (1993) çalışmalarında menstruasyon materyalini % 29.5'inin günde 1-2 kez, % 45.5'inin günde 3-4 kez % 25'inin ise günde 5 kez ve daha fazla değiştirdiklerini saptamıştır. Özsürekcigil (1989) çalışmasında menstruasyon materyalini % 40'ının tamamen ısladıkça ve % 31.6'sının günde iki kez değiştirdiğini saptamıştır. Şahintürk (1999) çalışmasında % 36'sının menstruasyon materyalini tamamen ısladıkça değiştirdiğini ve % 88.4'ünün menstruasyon materyalini özel paketine sararak attıklarını belirlemiştir.

Bu araştırmada, menstruasyon materyalini hem değiştirmeden önce hem de sonra öğrencilerin % 68.3'ünün ellerini yıkadıkları belirlenmiştir. Özsürekcigil (1989) çalışmasında öğrencilerin % 86.5'inin Şahintürk (1999) ise %53.8'inin menstruasyon materyalini değiştirmeden önce ve sonra ellerini yıkadıklarını saptamışlardır.

Çalışmada, menstruasyon döneminde koku giderici kullananların oranı % 78 olarak bulunmuştur. Şahintürk'ün (1999) araştırmasında kız çocuklarının menstrual dönemde vücutlarında hissettikleri kokuyu gidermek için % 22.32'sinin koku giderici kullandıkları belirlenmiştir. Bu araştırmada koku giderici kullanma oranının daha yüksek bulunması, öğrencilerin bu dönemde kendilerini pis ve kötü koku yayan bir durumda algılamalarına rağmen, daha etkili ve sağlıklı yöntemler konusunda bilgi eksikliklerinin olduğunu ve koku gidericilerin daha çok kötü kokuyu bastırma amacıyla kullanıldığını düşündürebilir.

Bu araştırmada genital bölgeyi önden arkaya temizleme oranı % 28.5 olarak belirlenmiştir (Tablo 2). Çil'in (1996) çalışmasında kadınların % 57.6'sının genital bölge temizliğini önden arkaya doğru yaptıkları belirlenmiştir. Tablo 2 'nin ön-test bulguları öğrencilerin menstrual hijyen konusunda bilgi eksikliklerinin olduğunu göstermektedir.

3.Öğrencilerin Menstrual Hijyen Davranışlarına Ait Öntest ve Sontest Bulguları

Öğrencilerin menstrual hijyene yönelik öntest-sontest davranışları tablo 2'de gösterilmiştir. Öğrencilerin eğitim sonrasında menstruasyon döneminde banyo yapma oranı % 68.9'dan % 89.8'e, menstruasyon döneminde ekstradan banyo yapma oranı % 58.6'dan % 78'e, menstruasyon döneminde banyoyu ayakta duş şeklinde yapma

Duygu Arıkan, Gülbu Tortumluoğlu, Nurcan Özyazıcıoğlu: Öğrencilere Verilen Planlı Eğitimin Menstruasyon Hijyen Davranışlarına Etkisi

oranı % 47.3'den % 88.2'ye, pamuklu iç çamaşır kullanma oranı % 28.5'den % 77.4'e, hijyenik pet kullanma oranı % 91.4'den % 94.1'e, menstruasyon materyalini 1-3 saat içinde değiştirenlerin oranı % 29.6'dan % 77.4'e, menstruasyon materyalini özel paketine sarıp atanların oranı % 71'den % 77.4'e, elini menstruasyon materyalini hem değiştirmeden önce hemde sonra yıkayanların oranı % 68.3'den % 91.9'a ve menstruasyon döneminde koku giderici kullananların oranı % 78'den % 85'e yükselmiş ve eğitim öncesi ve sonrası oranları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur. Yine genital bölgeyi önden arkaya temizleme oranı % 28.5'den % 69.4'e yükselmiş ancak aradaki oran farkı istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır. Bu çalışmada olumlu yönde artan oranların verilen eğitimin bir sonucu olarak düşünülebilir (Araştırma hipotezi kabul edilmiştir). Konuyla ilgili yapılan literatür taramasında yurt içi ve yurt dışında eğitim sonrasında menstruasyon hijyen davranışlarını belirlemeye yönelik herhangi bir çalışmaya rastlanmamıştır. Bu nedenle araştırma sonuçları literatür ile desteklenmemiştir. Bununla birlikte Akkaş ve Türkistanlı'nın (1993) çalışmalarında menstruasyon hijyenine ilişkin verilen eğitim sonrasında, bilgi puan ortalamasında anlamlı artış saptamışlardır.

Duygu Arıkan, Gülbu Tortumluoğlu, Nurcan Özyazıcıoğlu: Öğrencilere Verilen Planlı Eğitimin Menstruasyon Hijyen Davranışlarına Etkisi

Tablo 2. Öğrencilerin Öntest ve Sontest Menstrual Hijyen Davranışlarının Dağılımı

Duygu Arıkan, Gülbu Tortumluoğlu, Nurcan Özyazıcıoğlu: Öğrencilere Verilen Planlı Eğitimin Menstruasyon Hijyen Davranışlarına Etkisi

Davranışlar	Ön-Test n(%)	Son-Test n(%)	Anlamlılık
Banyo yapma durumu			
Evet	128 (68.8)	167 (89.8)	χ^2 -McNemar= 28.16***
Hayır	58 (31.2)	18 (9.7)	
Ekstra banyo yapma	109 (58.6)	145 (78.0)	χ^2 -McNemar ^r = 20.57***
Evet	77 (41.1)	41 (22.0)	
Hayır			
Banyo yapma biçimi	88 (47.3)	164 (88.2)	χ^2 = 26.20***
Ayakta duş	66 (35.5)	13 (7.0)	
Küvette oturarak	32 (17.2)	9 (4.8)	
Taburede oturarak			
Genital bölgeyi temizleme biçimi	53 (28.5)	129 (69.4)	χ^2 = 4.03
Önden arkaya	43 (23.1)	37 (19.9)	
Arkadan öne	90 (48.4)	20 (10.7)	
Fark etmez			
Menstrual dönemde kullanılan iç çamaşırın türü	53 (28.5)	144 (77.4)	χ^2 -McNemar ^r = 11.72**
Pamuklu	133 (71.5)	42 (22.6)	
Her türlü			
Menstruasyon materyali	176 (91.4)	175 (94.1)	χ^2 = 35.06***
Hijyenik pet	4(2.2)	5 (2.7)	
Pamuk	12 (6.5)	6 (3.2)	
Bez			
Menstruasyon materyalinin değiştirilme süresi (saat)	65 (34.9)	42 (22.6)	χ^2 = 13.22***
	55(29.6)	144 (77.4)	
Islandıkça	56 (30.1)	-	
1-3	10 (5.4)	-	
4-6			
7 ve üzeri			
Kullanılmış menstruasyon materyalini yok etme biçimi	132 (71.0)	144 (77.4)	χ^2 = 61.379***
Özel paketine sarıp atma	50(26.9)	36 (19.4)	
Yıkadıktan sonra atma	4 (2.2)	6(3.2)	
Yakma			
Materyal değişiminde el temizleme biçimi	127 (68.3)	171 (91.9)	χ^2 -McNemar ^r =31.87***
Materyali değiştirmeden önce ve sonra	59 (31.7)	15 (8.1)	
Materyali değiştirdikten sonra			
Koku giderici kullanma durumu	145 (78)	159 (85.5)	χ^2 -McNemar ^r = 4.44*
Evet	41 (72.0)	27 (14.5)	
Hayır			

* p<0.05, ** p<0.01 ***p<0.001

Duygu Arıkan, Gülbu Tortumluoğlu, Nurcan Özyazıcıoğlu: Öğrencilere Verilen Planlı Eğitimin Menstruasyon Hijyen Davranışlarına Etkisi

4.SONUÇ VE ÖNERİLER

Çalışma sonucunda verilen planlı eğitimin öğrencilerin menstruasyon hijyen davranışlarını olumlu yönde geliştirdiği belirlenmiştir.

Bu sonuçlar doğrultusunda; menstruasyon hijyen davranışlarının geliştirilmesine yönelik ülke çapında araştırmaların yapılması, ortaokul ve liselerde örgün eğitim programlarındaki ders müfredat programlarının içeriğinde bu konulara yer verilmesi, sağlık personeli tarafından okullarda sık sık menstruasyon ve hijyen konusunda eğitimler verilmesi önerilebilir.

KAYNAKLAR

Akkaş S, Türkistanlı E (1993). Menstruasyon konusuna ilişkin verilen modüler eğitimin değerlendirilmesi. Ege Üniv. HYO Derg. 9(1):33-39.

Arısan K (1991). Kadın Hastalıkları. Celtüt Matbaacılık. 3. Baskı. İstanbul.

Başer M (2000). Adölesan cinselliği ve gebelik. Cumhuriyet Üniv. HYO Derg. 1

Çil G (1996). Menarş ve menstruasyon hijyeni hakkında annelerin yaptığı eğitimin değerlendirilmesi. Yüksek Lisans Tezi. İstanbul Üniv. Sağlık Bil. Enst. Doğum ve Kadın Hastalıkları Hemşireliği Ana Bilim Dalı., İstanbul.

Erdoğan E, Işık A. Saruhan A (1991). Adölesan kızların menarş deneyimleri ve menstruel siklus özelliklerine ilişkin bir çalışma. Ege Üniv. HYO Derg. 7 (2) :31-49.

Garg S, Sharma N, Sahay R (2001). Socio-cultural aspects of menstruation in an urban slum in Health 71 (9): 458-461.

Işık A (1989). Adölesanlarda menstrüel döneme ilişkin özelliklerin ve normal dışı genital akıntı durumunun incelenmesi. Yüksek Lisans Tezi ,Ege Üniv.Sağl.Bil.Enst. İzmir.

Karanisoğlu H, Kızılkaya N, Yıldız A (1993). Yüksek öğrenimde bulunan kız öğrencilerinin hijyenik alışkanlıkları jinekolojik sorunların belirlenmesi. Hemşirelik Bülteni. 7 (30):73-81.

Kulaksızoğlu A (1995). Gençlik, cinsel eğitim ve üreme sağlığı. İnsan Sağlığını Geliştirme Vakfı. Türkiye Aile Planlaması Derneği. İstanbul.18-38.

Duygu Arıkan, Gülbu Tortumluoğlu, Nurcan Özyazıcıoğlu: *Öğrencilere Verilen Planlı Eğitimin Menstruasyon Hijyen Davranışlarına Etkisi*

Marvan ML Vacio A, Espinoza-Hernandez G.(2001). A comparison of menstrual changes expected by premenarcheal adolescent and changes actually experienced by post-menarcheal adolescent in Mexico. Sch Health 71 (9): 458-461.

McMaster J, Cormie K, Pitts M (1997). Menstrual and premenstrual experiences of women in a developing country. Health Care Women Int. Nov-Dec; 18 (6):533-541.

Mott SR, James SR; Sperhac AM (1990). Nursing care of children and Families. 2.ed. California. 1990, 296-298.

Özsürekçigil M (1989). Sivas ili ortaokul 3.sınıf kız öğrencilerinin menarşa karşı tepkileri ve menstruasyon hijyeni konusundaki bilgilerinin belirlenmesi.Yüksek Lisans Tezi.Cumhuriyet Üniv. Sağl. Bil. Enst. Hemşirelik Programı. Sivas.

Rahman R (1987). Sağlık meslek liseleri birinci ve son sınıf öğrencilerinin menstruasyon hijyenine ilişkin bilgi ve uygulamalarının karşılaştırılması. Hemşirelik Bülteni, 2 (9) : 45-51.

Şahintürk H (1999). İlköğretim döneminde öğrenim gören kız çocuklarında menarş ve menstruasyon hijyenine ilişkin bilgi ve uygulamaların belirlenmesi. Yüksek Lisans Tezi. İstanbul Üniv. Sağl. Bil. Enst.,İstanbul.

Taşkın L (2003). Doğum ve Kadın Sağlığı Hemşireliği. Sistem Ofset matbaacılık. 6.Baskı. Ankara.

Yorulmaz A (2000). Marmaris Özel Ahu Hetman Hastanesi kadın hastalıkları doğum servisine gelen kadınların menarş ve menstruasyon hakkında bilgi düzeylerinin belirlenmesi. I. Uluslar arası VIII. Ulusal Hemşirelik Kongre Kitabı. 521-524.

***Bu Araştırma 48.Milli Pediatri ve 4.Milli Çocuk Kongresi'nde poster bildiri olarak sunulmuştur (Samsun 21-24 Eylül 2004)**

****Atatürk Üniv.HYO (Yrd Doç Dr)**

*****Atatürk Üniv.HYO (Araş.Gör.Dr.)**

******Atatürk Üniv.HYO (Araş.Gör.)**